

Chronione i rzadkie gatunki roślin naczyniowych Opola

ARKADIUSZ NOWAK, SYLWIA NOWAK i KRZYSZTOF SPAŁEK

NOWAK, A., NOWAK, S. & SPAŁEK, K. 2002. Protected and rare vascular plant species of Opole. *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 9: 127–133. Kraków. PL ISSN 1640–629X.

ABSTRACT: Notes of stands of 59 protected and rare vascular plant species from Opole in SW Poland are provided.

KEY WORDS: vascular plants, protected and rare species, distribution, Opole, SW Poland

A. Nowak, *Urząd Wojewódzki w Opolu, ul. Piastowska 14, PL-45-082 Opole, Polska*; S. Nowak, *Katedra Ekologii i Ochrony Przyrody, Uniwersytet Opolski, ul. Kominka 4, PL-45-035 Opole, Polska*; K. Spałek, *Zakład Botaniki, Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, PL-45-052 Opole, Polska*

WSTĘP

Miasto Opole położone jest w centralnej części województwa opolskiego. Jego powierzchnia w granicach administracyjnych wynosi 9621 ha. Teren Opola należy do bardziej zróżnicowanych pod względem fizjograficznym obszarów nizinnej części Opolszczyzny. Według regionalizacji fizyczno-geograficznej KONDRACKIEGO (1988) obszar miasta wchodzi w skład Pradoliny Wrocławskiej, Równiny Opolskiej i Równiny Niemodlińskiej, mezoregionów wchodzących w skład Niziny Śląskiej.

Pod względem administracyjnym Opole jest stolicą województwa i powiatów: grodzkiego i ziemskiego opolskiego. Obszar miasta zamieszkuje ok. 130 tys. osób (ok. 12% ludności województwa), co daje gęstość zaludnienia ok. 1350 os/km².

HISTORIA BADAŃ FLORYSTYCZNYCH

Badania florystyczne na Śląsku zostały zapoczątkowane w drugiej połowie XVIII w. W badaniach tych uwzględniono również obszar Opola i jego najbliższych okolic. Pierwsze prace florystyczne MATTUSCHKI (1776) i KROCKERA (1787) wymieniają niewielką liczbę gatunków i ich stanowisk z tego terenu. Znacznie więcej danych przynoszą dopiero opracowania WIMMERA (1844), FIEKA (1881) i SCHUBEGO (1903, 1904).

W latach 1939–1945 badania florystyczne nie były już prowadzone z taką intensywnością jak poprzednio. Z tego okresu zachował się jedynie zielnik zebrany przez Karola

Białuchę w latach 1937–1943 liczący 1678 arkuszy, z czego 1590 przypada na rośliny naczyniowe, zebrane z terenu województwa opolskiego (w tym znaczna ich część z omawianego obszaru). Obecnie zielnik przechowywany jest w zbiorach przyrodniczych Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu (MICHALAK 1965).

Po drugiej wojnie światowej, poza gromadzeniem przez florystów Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk danych do „Rozmieszczenia roślin naczyniowych na Śląsku” pod kierunkiem prof. Józefa Mądalskiego, pracami nad roślinnością segetalną (MICHALAK 1972; ANIOŁ-KWIATKOWSKA 1998; KĄCKI i in. 1999), florą Wyspy Bolko (ŻABSKA 1973; SPAŁEK 1998), ekologią *Epipactis palustris* w kamieniołomie przy Cementowni Odra (MRÓZ & RUDECKI 1995), notatkami florystycznymi (np. KUŹNIEWSKI 1958; SERWATKA 1962; CIACIURA 1968; SZOTKOWSKI 1968; NOWAK i in. 2000), systematyczne badania prowadzono jedynie nad florą synantropijną Opola (MICHALAK 1968, 1970, 1971; SZOTKOWSKI 1988). We wschodniej części miasta były również prowadzone systematyczne badania nad rozmieszczeniem i warunkami występowania gatunków chronionych i rzadkich (SPAŁEK 1999).

Większość przedwojennych danych uległa w dużej mierze dezaktualizacji. Dlatego konieczne stało się przedstawienie aktualnego stanu roślinności, zasobów roślin chronionych i rzadkich. Opracowanie niniejsze uzupełnia i aktualizuje dane dotyczące rozmieszczenia chronionych i rzadkich gatunków roślin naczyniowych na Śląsku Opolskim (DAJDOK i in. 1998a, b).

MATERIAŁ I METODA

Chronione i rzadkie gatunki zostały odnotowane w trakcie badań terenowych prowadzonych obszarze Opola w jego granicach administracyjnych w latach 1997–2000. Część z nich znalazła się na „Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce” (ZARZYCKI & SZELĄG 1992) – [skrót PL], regionalnej „Czerwonej liście roślin naczyniowych Górnego Śląska” (PARUSEL i in. 1996) – [skrót G.Śl.] oraz wojewódzkiej „Czerwonej liście roślin zagrożonych w województwie opolskim” (SPAŁEK 1997) – [skrót O]. Na liście krajowej i regionalnej rośliny podzielono w zależności od stopnia zagrożenia na 5 kategorii: Ex – wymarłe i prawdopodobnie wymarłe, E – wymierające, V – narażone na wymarcie, R – rzadkie oraz I – o nieokreślonym zagrożeniu. Natomiast na liście wojewódzkiej stopnie zagrożenia gatunków podano w postaci nowych symboli literowych, wyróżniając w ten sposób 7 kategorii zagrożenia (GŁOWACIŃSKI 1997): EX – wymarły, EW – wymarły w wolnej przyrodzie, CE – krytycznie zagrożony, EN – zagrożony, VU – narażony, LR – niższego ryzyka, DD – o danych niedostatecznych.

Listę florystyczną podano w porządku alfabetycznym. Nazewnictwo gatunków przyjęto według MIRKA i in. (1995). Rozmieszczenie wybranych gatunków przedstawiono na rycinie 1.

WYKAZ GATUNKÓW

Adonis aestivalis L. – (G.Śl.-E, O-EN). Dwa duże liczebnie stanowiska w Groszowicach w uprawie pszenicy oraz na zachód od Gosławic wśród jęczmienia. Pojedyncze wystąpienia zaobserwowano w Gosławicach na polu jęczmienia oraz na polu pszenicy koło osiedla Chabry.

Allium ursinum L. – (G.Śl.-R, O-LR). Kilkadziesiąt osobników występuje w grądzie na Wyspie Bolko.

Anagallis foemina Mill. – Kilka osobników stwierdzono na polu pszenicy w Groszowicach.

Anchusa arvensis (L.) M. Bieb. - (G.Śl.-R, O-LR). Odnotowany na 8 stanowiskach: pole żyta w Szczepanowicach, pola pszenicy i rzepaku w dzielnicy Opole-Zaodrże niedaleko Wyspy Bolko, pole żyta w Kolonii Gosławickiej, pole owsa w Groszowicach, pole jęczmienia na ulicy Wrocławskiej, pole żyta w dzielnicy Malina, pole żyta koło ulicy Wygonowej, pole żyta na skrzyżowaniu obwodnicy z ulicą Budowlanych.

Anemone ranunculoides L. – (O-LR). Nielicznie na Wyspie Bolko.

Asarum europaeum L. – Nielicznie w lasach liściastych koło Grudzie i Maliny.

Bromus erectus Huds. – (G.Śl.-R, O-VU). Nielicznie w Nowej Wsi Królewskiej.

Bulboschoenus maritimus (L.) Palla – (G.Śl.-V, O-EN). Nielicznie w Kanale Ulgi oraz w niewielkim zbiorniku w Kolonii Gosławickiej.

Butomus umbellatus L. – (G.Śl.-V, O-EN). Pojedyncze osobniki w szuwarach nad brzegami Kanału Ulgi oraz w niewielkim, śródpolnym zbiorniku koło Gosławic.

Callitriche hamulata Kütz. ex W. D. J. Koch – (G.Śl.-V, O-VU). Liczne występowanie stwierdzono w starorzeczu Odry koło Wójtowej Wsi oraz w strumieniu koło Grotowic.

Carex davalliana Sm. – (PL-V, G.Śl.-V, O-CE). Dostyć licznie na łące w Nowej Wsi Królewskiej.

C. pseudocyperus L. – (G.Śl.-V, O-LR). Nielicznie nad brzegiem starorzecza Odry koło Wójtowej Wsi oraz w kamieniołomie wapienia przy Cementowni Odra.

Centaurium erythraea Rafn – (G.Śl.-V, O-LR). Nielicznie na nieużytkach koło Kolonii Gosławickiej.

C. pulchellum (Sw.) Druce – (G.Śl.-V, O-DD). Nielicznie nad brzegami zbiornika w nieczynnym kamieniołomie przy ul. 1 Maja.

Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch – (PL-V, G.Śl.-E, O-EN). Pojedyncze osobniki w borze sosnowym i ciepłolubnej dąbrowie na południowy wschód od Grudzie.

Cerintho minor L. – (G.Śl.-V, O-EN). Nielicznie na nieużytkach wokół nieczynnych kamieniołomów w Groszowicach.

Cirsium canum (L.) All. – (G.Śl.-V, O-VU). Dostyć licznie na łąkach w Nowej Wsi Królewskiej.

Colchicum autumnale L. – (G.Śl.-V, O-LR). Kilka osobników na wilgotnej łące na południe od Grotowic.

Convallaria majalis L. – Dostyć często we wschodniej części miasta w okolicach Grudzie i Maliny.

Crepis praemorsa (L.) Tausch – (G.Śl.-E, O-CE). Pojedyncze osobniki na nieużytkach koło wyrobisk w Malinie i Groszowicach.

Dactylorhiza majalis (Rchb.) P. F. Hunt & Summerh. – (G.Śl.-V, O-VU). Dostyć licznie na podmokłej łące koło Nowej Wsi Królewskiej.

Daphne mezereum L. – (G.Śl.-V, O-LR). Pojedynczo w wilgotnych lasach mieszanych na wschód od Grudzie.

Dianthus superbus L. s. stricto – (PL-V, G.Śl.-E, O-EN). Nielicznie na podmokłej łące koło Nowej Wsi Królewskiej.

Eleocharis quinqueflora (Hartmann) O. Schwarz – (G.Śl.-V, O-EN). Nielicznie na skraju podtorfionej łąki koło Kolonii Gosławickiej.

Epipactis helleborine (L.) Crantz – (G.Śl.-R, O-LR). Pojedyncze osobniki w borze sosnowym, ciepłolubnej dąbrowie oraz w lesie mieszanym na południowy wschód od Grudzie. W okolicach Grudzie występuje mieszaniec z *Epipactis atrorubens* – *Epipactis* × *schmalhauseni* [*E. helleborine* × *E. atrorubens*] (BERNACKI 1989).

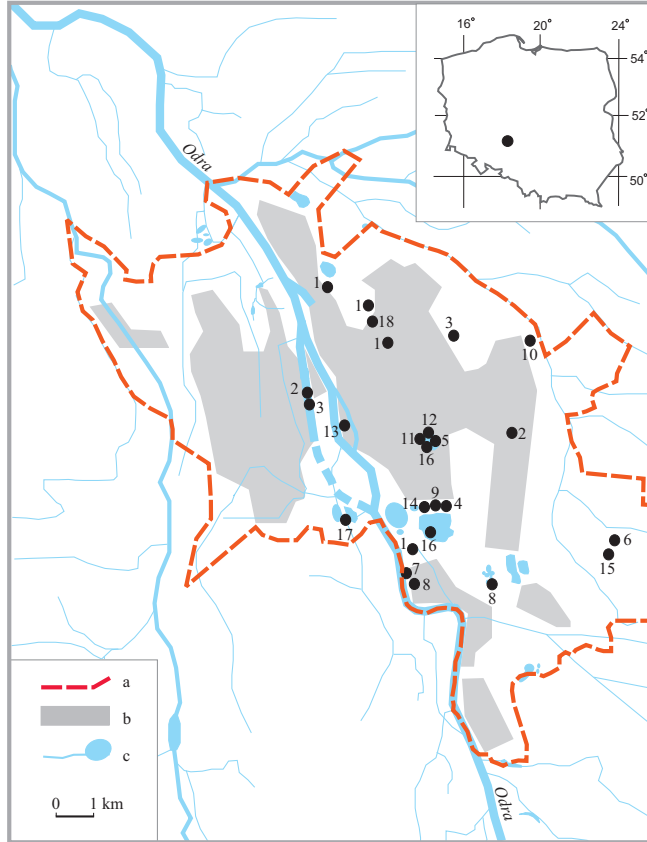
E. palustris (L.) Crantz – (PL-V, G.Śl.-V, O-VU). Dostyć licznie w nieczynnym kamieniołomie przy ul. 1 Maja.

Equisetum variegatum Schleich. – (G.Śl.-V, O-EN). Dostyć licznie nad brzegami zbiornika w nieczynnym kamieniołomie przy ul. 1 Maja.

Euphorbia falcata L. – Pojedynczo na terenach kolejowych oraz na polu pszenicy koło osiedla Chabry.

Frangula alnus Mill. – Pojedyncze krzewy w lasach liściastych, wilgotnych lasach mieszanych, borach sosnowych, zaroślach śródpolnych i ich obrzeżach koło Grudzie.

Fumaria vaillantii Loisel. – Pojedynczo na polu pszenicy w Groszowicach oraz koło osiedla Chabry.

Ryc. 1. (Fig. 1). Rozmieszczenie wybranych chronionych i rzadkich gatunków roślin naczyniowych w Opolu (Distribution of selected protected and rare vascular plant species in Opole): 1 – *Adonis aestivalis*, 2 – *Bulboschoenus maritimus*, 3 – *Butomus umbellatus*, 4 – *Carex davalliana*, 5 – *Centaureum pulchellum*, 6 – *Cephalanthera damasanium*, 7 – *Cerintho minor*, 8 – *Crepis praemorsa*, 9 – *Dianthus superbus*, 10 – *Eleocharis quinqueflora*, 11 – *Epipactis palustris*, 12 – *Equisetum variegatum*, 13 – *Ornithogalum umbellatum*, 14 – *Parnassia palustris*, 15 – *Platanthera bifolia*, 16 – *Potamogeton obtusifolius*, 17 – *Scirpus radicans*, 18 – *Veronica polita*. a – granice Opola (the border of the Opole), b – tereny zabudowane (urbanized area), c – rzeki i zbiorniki wodne (water courses and reservoirs).

Galium odoratum (L.) Scop. – Nielicznie w okolicach Grudziec i Maliny.

G. spurium L. – (G.Śl.-I). Pojedynczo na polu owsa w Nowej Wsi Królewskiej oraz w dwóch miejscach w pszenicy koło Groszowic.

Hedera helix L. – Dosyć często w lasach liściastych, parkach i cmentarzach na całym badanym obszarze. Okazy kwitnące najprawdopodobniej naturalnego pochodzenia występują tylko na Wyspie Bolko.

Hippuris vulgaris L. – (G.Śl.-V, O-VU). Licznie w nieczynnym kamieniołomie w Groszowicach.

Isolepis setacea (L.) R. Br. – (G.Śl.-V, O-VU). Nielicznie na podmokłym nieużytku koło Kolonii Gosławickiej.

Isopyrum thalictroides L. – (O-LR). Pojedynczo w niewielkim kompleksie lasu grądowego w Grudziecach.

Kickxia elatine (L.) Dumort – (G.Śl.-V, O-VU). Na polu pszenicy w Groszowicach (kilka okazów) oraz na polu owsa w Nowej Wsi Królewskiej (licznie).

Listera ovata (L.) R. Br. – (G.Śl.-R, O-LR). Pojedyncze osobniki na Wyspie Bolko, w okolicach Nowej Wsi Królewskiej, Koloni Gosławickiej i Grudziec.

Menyanthes trifoliata L. – (G.Śl.-V, O-VU). Objęty ochroną prawną na terenie województwa opolskiego (NOWAK & NOWAK 1997). Nielicznie na podmokłych łąkach koło Nowej Wsi Królewskiej.

Myosotis discolor Pers. – (G.Śl.-I, O-DD). Nielicznie na polach uprawnych w Groszowicach i Wójtowej Wsi.

Nuphar lutea (L.) Sibth. & Sm. – (G.Śl.-R, O-LR). Dostyc licznie w Kanale Ulgi oraz w rozlewisku strumienia na południe od Grotowic.

Ononis spinosa L. – (G.Śl.-V, O-VU). Nielicznie w nieczynnym kamieniołomie przy ul. 1 Maja.

Ophioglossum vulgatum L. – (G.Śl.-V, O-VU). Nielicznie w wilgotnych zaroślach koło Nowej Wsi Królewskiej oraz na łące koło Maliny.

Ornithogalum umbellatum L. – (G.Śl.-I, O-CE). Pojedyncze osobniki w zadrzewieniach nad Odrą na Wyspie Bolko.

Parnassia palustris L. – (G.Śl.-V, O-EN). Kilka osobników na podmokłej łące koło Nowej Wsi Królewskiej.

Petasites albus (L.) Gaertn. – (G.Śl.-R, O-LR). Gatunek górski schodzący na niż (ZAJĄC 1996). Nielicznie nad brzegiem rowu melioracyjnego w lesie mieszanym na wschód od Grudziec i w kamieniołomie przy Cementowni Odra.

P. hybridus (L.) Gaertn., B. Mey. & Scherb. – (O-LR). Dostyc licznie koło kościoła w Nowej Wsi Królewskiej.

Platanthera bifolia (L.) Rich. – (G.Śl.-V, O-VU). Pojedyncze osobniki w borze sosnowym i ciepłolubnej dąbrowie na południowy wschód od Grudziec.

Potamogeton obtusifolius Mert. & W. D. J. Koch – (G.Śl.-V, O-EN). Nielicznie w nieczynnych kamieniołomach w Groszowicach i przy ul. 1 Maja.

P. pectinatus L. – (O-EN). Dostyc licznie w nieczynnych kamieniołomach w Groszowicach i przy ul. 1 Maja.

Ribes nigrum L. – (G.Śl.-R, O-LR). Pojedyncze osobniki w wilgotnych lasach mieszanych na wschód od Grudziec.

Scirpus radicans Schkuhr – (PL-R, G.Śl.-V, O-DD). Pojedyncze osobniki nad brzegiem starorzecza Odry koło Wójtowej Wsi.

Thlaspi perfoliatum L. – (PL-R, G.Śl.-R, O-LR). Nielicznie w uprawie owsa koło Nowej Wsi Królewskiej.

Veronica agrestis L. – (G.Śl.-V). Dostyc licznie na polach uprawnych koło Nowej Wsi Królewskiej i Gosławic.

V. polita Fr. – (G.Śl.-V, O-EN). Nielicznie w uprawie żyta koło Gosławic.

V. triphyllos L. – (G.Śl.-R, O-LR). Pojedynczo w uprawie żyta koło Kolonii Gosławickiej.

V. verna L. – (G.Śl.-V, O-VU). Nielicznie w uprawie jęczmienia, pszenicy i rzepaku na Zaodrze, w uprawie pszenicy koło Półtwi, w uprawie pszenicy koło Szczepanowic, w uprawie żyta koło Kolonii Gosławickiej, na polu pszenicy przy ulicy Wspólnej i na polu pszenicy w Wójtowej Wsi.

Viburnum opulus L. – Pojedynczo na całym obszarze na skrajach lasów i zarośli.

Vicia tenuifolia Roth – (G.Śl.-V, O-VU). Pojedynczo w uprawie żyta koło Gosławic.

Podziękowania. Autorzy serdecznie dziękują Panu mgrowi Krzysztofowi Badorze za wykonanie ryciny i naniesienie stanowisk.

LITERATURA

ANIOL-KWIATKOWSKA J. 1998. Wymieranie chwastów segetalnych ze związku *Caucalidion daucoidis* Tx. 50 na Śląsku Dolnym i Opolskim. – W: Botanika polska u progu XXI wieku. Materiały sympozjum i obrad sekcji 51 Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego, 15–19 września. ss. 11. Gdańsk.

- BERNACKI L. 1989. Lista mieszańców storczykowatych (*Orchidaceae*) we florze Polski. – Acta Biol. Siles. **11**(28): 48–65.
- CIACIURA M. 1968. Materiały zielnikowe z *Compositae* cz. II. – Zesz. Przym. Opol. Tow. Przym. Nauk **8**: 3–13.
- DAJDOK Z., KAĆKI Z., NOWAK A., NOWAK S. & SPAŁEK K. 1998a. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych prawnie chronionych w województwie opolskim. ss. 278. Uniwersytet Opolski, Opole.
- DAJDOK Z., KAĆKI Z., NOWAK A., NOWAK S. & SPAŁEK K. 1998b. Atlas rozmieszczenia rzadkich roślin naczyniowych w województwie opolskim. ss. 204. Uniwersytet Opolski, Opole.
- FIEK E. 1881. Flora von Schlesien. ss. 527. J. U. Kern's Verl., Breslau.
- GŁOWACIŃSKI Z. 1997. Nowe kategorie IUCN/WCU dla gatunków zagrożonych i ginących. – Chrońmy Przym. Ojcz. **53**(1): 60–66.
- KAĆKI Z., ANIOŁ-KWIATKOWSKA J. & DAJDOK Z. 1999. *Kickxietum spuriae* – nowy dla Polski zespół chwastów segetalnych. – Fragn. Flor. Geobot. Ser. Polonica **6**: 119–125.
- KONDRACKI J. 1988. Geografia Polski. Mezoregiony fizyczno-geograficzne. ss. 340. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- KROCKER A. J. 1787. Flora silesiaca renovata. ss. 640. Sump. Gwilielni Theophilii Kornii, Vratislaviae.
- KUŹNIEWSKI E. 1958. Notatki florystyczne ze Śląska Opolskiego. – Fragn. Flor. Geobot. **3**(2): 3–4.
- MATTUSCHKA H. G. 1776. Flora silesiaca. ss. 468. W. G. Korn, Leipzig.
- MICHALAK S. 1965. Materiały zielnikowe Muzeum Śląska Opolskiego. – Zesz. Przym. Opol. Tow. Przym. Nauk **5**: 29–40.
- MICHALAK S. 1968. Interesujące gatunki synantropijne z terenu miasta Opola. – Fragn. Flor. Geobot. **14**(2): 177–187.
- MICHALAK S. 1970. Flora synantropijna miasta Opola. – Opol. Roczn. Muz. **4**: 5–179.
- MICHALAK S. 1971. Interesujące gatunki synantropijne z terenu miasta Opola. Część II. – Fragn. Flor. Geobot. **17**(1): 11–16.
- MICHALAK S. 1972. Zbiorowiska chwastów polnych Opola i okolicy. – Opol. Roczn. Muz. **5**: 309–320.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser. **15**: 3–303.
- MRÓZ L. & RUDECKI A. L. 1995. Występowanie i warunki ekologiczne *Epipactis palustris* (L.) Cr. w kamieniołomie przy Cementowni Odra w Opolu. – Acta Univ. Wratisl. **1717** Pr. Bot. **63**: 101–111.
- NOWAK A., NOWAK S. & SPAŁEK K. 2000. Materiały do rozmieszczenia chronionych i rzadkich gatunków roślin naczyniowych na Śląsku Opolskim. – Natura Silesiae Superioris **4**: 23–30.
- NOWAK S. & NOWAK A. 1997. Bobrek trójlistkowy gatunkiem prawnie chronionym na terenie województwa opolskiego. – Przyroda Górnego Śląska **9**: 14.
- PARUSEL J. B., WIKI S. & BULA R. (red.) 1996. Czerwona lista roślin naczyniowych Górnego Śląska. – Raporty, Opinie **1**: 8–42.
- SCHUBE T. 1903. Die Verbreitung der Gefäßpflanzen in Schlesien, preussischen und österreichischen Anteils. ss. 361. Druck von R. Nischowsky, Breslau.
- SCHUBE T. 1904. Flora von Schlesien, preussischen und österreichischen Anteils. ss. 456. Verl. von W. G. Korn, Breslau.
- SERWATKA J. 1962. Notatki florystyczne ze Śląska. Cz. I. – Zesz. Przym. Opol. Tow. Przym. Nauk **2**: 81–85.
- SPAŁEK K. 1997. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w województwie opolskim. – Natura Silesiae Superioris **1**: 17–32.
- SPAŁEK K. 1998. Ścieżka przyrodnicza na Wyspie Bolko w Opolu. – Przyroda i Człowiek **8**: 173–181.

- SPAŁEK K. 1999. Chronione i rzadkie rośliny naczyniowe w zbiorowiskach roślinnych Równiny Opolskiej. ss. 183. Mskr. pracy doktorskiej, Zakład Botaniki Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- SZOTKOWSKI P. 1968. Materiały florystyczne z Opolszczyzny za lata 1965–1966. – Zesz. Przyr. Opol. Tow. Przyj. Nauk **8**: 51–60.
- SZOTKOWSKI P. 1988. Flora synantropijna portów rzecznych górnej Odry. ss. 235. Muzeum Śląska Opolskiego, Opole.
- WIMMER F. 1844. Flora von Schlesien. ss. 512. Verl. von F. Hirt, Breslau.
- ZAJAC M. 1996. Mountain vascular plants in the Polish Lowlands. – Polish Bot. Stud. **11**: 1–92.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 1992. Czerwona lista roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce. – W: K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. HEINRICH (red.), Lista roślin zagrożonych w Polsce. ss. 87–98. Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, Kraków.

SUMMARY

Floristic records from Opole in SW Poland are given for 59 species of protected and rare vascular plants found between 1997–2000. Especially interesting are: *Carex davalliana*, *Centaurium pulchellum*, *Cephalanthera longifolia*, *Crepis praemorsa*, *Dianthus superbus*, *Epipactis palustris*, *Eleocharis quinqueflora* and *Scirpus radicans*.

Przyjęto do druku: 7.09.2001 r.